DIKSONARI

Aha ha'ara *(Circumcision)* Na'i ringeringe adaa'i Jiu, rau matai hauai maho nara 'unua 'iniai aha ha'ara na'i warunai dangi murinai huta anai gare mwane. Mana mareho nara haua naasi ra aha horoosiai 'uri'urinai maho anai gare mwane. I aha ha'ara 'e ha'ara 'anai ha'ata'inia do 'ia mo'osi 'e ai Jiu me 'iia 'e ta'i 'iniraaui noni ana'ia God. (Jenesis 17:4-7, 19)

Bakosi ni Duruduru *(Ark of the covenant)* Ni Bakosi ni Duruduru ra tagoraa 'iniai hasi'ei maragu kuhaia 'ari hakoi abena 'iniai gol. Na'i raronai bakosisi nara nugaa i rua hau papaheta'a nara usua iei ta'i tangahurui ha'atora. Mara nugaa ro'u i 'a'abi ana Eron mana hua i wai na honu 'iniai mahoingau nara 'unua 'iniai “mana.” 'Iraaui sae ni Israel rau waiai bakosisi 'ari suri'i mwani dora narau 'ari suri'i.

Ni bakosisi mana mareho nara awa na'i rarona ra maea di'u, mana mareho 'isi ra'i ha'ara 'ini'i duruduru ana'ia God beiraaui sae ana'i. 'Ari tari na'i 'oha narau ha'a-urasia hako'a i Ruma Maea ana God na'i Jerusalem naragu nugaa siri bakosisi na'iei.

Duruduru *(Covenant)* Na'i Baebol, ni 'ado'ado 'anai durudurusi 'a 'onaai mareho na rua sae ma'ua rua ruruhai sae nararu ahu aratara 'inia. 'Onaai heiha'auu, nata ruruha 'a duruduru 'anai haua ta maho mana nata ruruha 'a duruduru ro'u 'anai haua ro'u ta mareho.

Na'i raronai Usu-usu Maea gau re'iai rua kae duruduru na 'ia God na haua. 'Etana, 'a hauai duruduru nara 'unua 'iniai duruduru bwani (old

covenant). Mana ruana, 'a haua i nei nara 'unua 'iniai duruduru haoru (new covenant). Na'i duruduru bwani, 'ia God 'a hauai duruduru beiraaui sae ni Israel. 'A durua do 'iia 'ai 'omesuriraau ma 'ai ha'atahiraau 'onaa 'iraau rai araisuri'i mwani ringe ana'i na ha'arangasi'i tanaa Moses. Ma durua ro'u do 'ai ha'a-mama'airaau 'onaa rai horoosi'i. Ma'ata 'a bwara tanaraau 'anai araisuri'i hako i ringe 'isi, tarana naasi 'a bwara ro'u dorai odo-odo ro'u na'i maana God.

'Oha na 'ia God 'a haua i duruduru haoru, 'a durua do 'ai ruhasiraaui sae baani'i ora-ora'a adaa'i 'onaa rai hinihinia Jisas Kraest. 'Inia na'i mae na haua na'i dadaahoro, 'ia Jisas 'a dauai ha'amama'ai na 'igaau ga'i daua 'ini'i ora-ora'a agaa'i. Naasi na nei na hinihinia Kraest 'a odo-odo na'i maana God.

Draegon *(Dragon)* Ni draegon ra ai'a huunai awa na'i marewana. 'E mwamwaa nara mamaa-nia moi maagu ai'a ta sae mau nai re'ia tanei. Ra 'unua do na mwamwaasi 'a raba 'ome 'onaai haha, ma'ata 'e kae mwamwaa raha di'u. Na'i Buka Ha'ata'i 'i draegon 'a ura 'inia Saetan.

Enjel *(Angel)* 'I mareho nara 'unu enjel 'ini'isi, ra'i sae heheitaroha'i ana'ia God narau awa beia God. Ma'ata ra ai'a huudi sae. 'Iraausi ra'i mareho tahitahi nagau bwa'i matai taraa to'o 'omesi'i moi tari 'oha narai raba ha'ata'i haariraau tana'o ma'oigui matai re'i'i.

'Ia God 'a ha'a-taariraau hura'a i enjel na'i marewana 'anai tatau'aro tanaa. Ra 'omesuri-raaui sae ana'ia God 'ado 'oha. 'Ia Maekol naasi na'ohadaaui enjel. 'E ta'i enjel na ororiu di'u ro'u, naasia Gebriel.

Farisei *(Pharisees)* 'Iraau Farisei ra'i na'otara ororiu na'i madoraa ana Jisas. Rau aidangisi'i mwani ha'atora mana ringe na 'ia God na 'unu'i tanaa Moses marau ha'ausuriraaui Jiu dorai araisuri'i hako. Rau a'oi'i ro'u wou i ringe ana'ia Moses 'ini'i ha'ausuringa'i adaa'i haariraau marau ha'ausuriraaui noni 'ini'i 'anai ha'isuri'i. Rau matai ha'aba'o di'u, 'inia rau 'adoma'inia do 'iraau rau goro di'uraau hakoi mwani sae.

Garei Inoni *(Son of Man)* Na'i Buka Duruduru Bwani, 'ia Rarabea Daniel 'a ha'atee rarabeanga'iniai Ha'atahi na 'ia God 'ai ha'ataaria dio mai 'anai ha'atahiraaui noni baani'i ora-ora'a adaa'i. 'A 'unua mo'osi 'iniai Garei Inoni.

Na'i Buka Duruduru Haoru, 'a rago i 'oha na 'ia Jisas 'a 'unua haaria 'iniai Garei Inoni. 'E kae 'ado'ado na awa na'iei. Ni 'ado'ado 'ana, do 'ia God 'a ha'ataaria mai beiai mena ana. Ni atasi 'a ha'ata'inia do 'ia Jisas naasi God, me 'iia ro'u 'e huunai inoni.

Ha'ataari *(Apostle)* 'Ia Jisas 'a 'ome sigihiraaui ta'i tangahuru mana waira rua sae baaniraaui sae narau suria 'anai ha'i Ha'ataari ana'i. 'Iraausi narai ura 'inia Jisas na'i marewana. 'Ia Jisas 'a ha'a-taariraau hura'a 'anai maani'i tanaraaui noni mareho narau re'i'i, ma 'anai taroha'inia tanaraau i Taroha Goro. 'Iraau narau na'otara tanaraaui sae hinihini.

Tara'i sae ro'u 'onaaiasi a Pol, gau 'unua do 'iia ro'u 'e Ha'ataari rei'uaa na 'iia 'a ai'a ta'i 'iniraaui ta'i tangahuru mana rua rongoiusuri ana'ia Jisas. 'Iia 'e Ha'ataari ro'u suria 'iia God 'a 'ome sigihia 'anai taroha'iniai Taroha Goro ma 'anai na'otaranai heisoi.

Ha'atahi *(Saviour)* Ra 'unua Jisas 'iniai Ha'atahi suria 'a ha'atahigia baaniai ha'amama'ai na 'ia God na ga'i haua tanagia 'ini'i ora-ora'a agaa'i. 'Iraau hako i noni 'a ta'isada do 'ia God 'a ga'i gaasiraau siri na'i mae tarau marai awa ha'atau baania. Me na'i 'oha na 'ia Jisas 'a mae na'i dadaahoro, 'a dauai ha'amama'ai na 'iraau rau ga'i daua, rei'uaa na 'iia ai'a haua ta ta'i ora-ora'a. Naasi 'ia God 'a mwa'emwa'e 'anai 'adoma'i nugasi'i ora-ora'a adaa'i nei nara hinihinia Jisas Kraest ma 'unua do rau odo-odo na'i maana. Na'i mae ana, 'ia Jisas 'a ha'atahiraau ro'u baaniai mena ana Saetan.

Heimarungi ana God *(Kingdom of God)* Tara'i 'oha, "kingdom of God" 'a ta'isada moi beiai hourana ana God ma'uasi heaven. Ma'ata, tara'i 'oha na 'ado'ado 'a gere he'ete'i. Na'i 'oha nara hadanga'iniai "kingdom of God" ra hadanga'iniai heimarungi na 'ia God 'a haua beiraaui noni ana'i na'i raronai tahingadaa'i. 'Ia God 'a marungi-raaui sae hinihini 'onaai mwaeraha. 'Iia 'a tatahi bwarasiraau, 'a taguma'iniraau, 'a na'otaradaau ma 'unua tanaraau i taha narai haua.

'I 'oha na 'ia Jisas 'a boi na'i marewana, 'i heimarungi ana God 'a ataha mai. Ma'ata 'a ai'a 'onaai 'adoma'inia adaaui Jiu. 'Iraau rau 'adoma'inia do 'ia Jisas 'ai ha'a-urasiai hourana ana na'i marewana. Ma'ata 'ia Jisas 'a boi 'anai heimarungi suri'i tahingadaa'i sae narai hinihinia.

Naasi na'i 'ohani, na heimarungi ana God 'a awa beiraaui sae narau waia Jisas 'onaai mwaeraha na'i tahingadaa'i. Ma na'i 'oha nai

aho'i mai, 'ai taraawa'a heimarungi na'i hourana ana na 'iraaui sae rai matai 'omesia.

Hi'ona Maea *(Holy Spirit)* 'I Hi'ona Maea 'e God ro'u, 'onaa Godi Ama, ma'ua Godi Gare, 'ia Jisas Kraest. Miraausi 'e ta'i God moi. Na Hi'ona Maea 'a sirihiraau ma rabe beiraau i nei nara hinihinia Jisas Kraest ma awa 'anai 'a'auhiraau.

'A ha'a-aidangisiraaui sae 'ini'i mareho nara ha'a-momori. 'A ha'arahesi tanaa God taradaaui sae hinihini. 'A na'otaradaau marai aidangisiai taha 'anai haua. 'A ha'a-weteweteraaui sae hinihini marai taroha'ini'i ha'atee ana'ia God marai tau'aro tanaa. 'A haa'i bane ni tatau'aro tanaraau 'anai tau'aro 'ini'i 'anai ha'a-wetewetea i heisoi.

Kansol *(Council or Sanhedrin)* Ni Kansol 'e ruruha nara awa iei biu tangahuru mana ta'i sae-maua adaaui Jiu. 'Iraausi narau to'oraai mena 'anai hiiriraaui Jiu suri'i taha narau ha'atari'a'i. Na Na'ohadaaui Piriisi naasi na na'otaradaau. 'Oha ra waia Jisas 'anai awa na'i maanai Kansol, ra hiiria 'anai mae. Ma'ata 'iraau moi Rom nara to'oraai mena 'anai ha'amaesiai sae na'i 'ohasi. Naasi marau ha'ataaria Jisas 'ari tanaa Paelat, 'inia 'iia naasi ai Rom, me 'iia na Primia na'i 'ohasi.

Rarabea *(Prophet)* 'I rarabea 'e sae na taroha'inia hura'a i taroha ma'ua hadahada na 'ia God na ha'ata'ini'i tanaa.

Na'i Buka Duruduru Bwani, 'ia God 'a ha'ataari'i mwani rarabea tanaraaui Israel. Tara'i nei 'iniraau naasia Samiuel, Aisaea mea Jeremaea. 'Ia God 'a ha'ata'inia tanaraaui taha nai to'o ta 'oha nai boi mau. 'A 'unua ro'u tanaraaui maho 'anai 'unu'i tanaraaui Israel 'anai ha'a-aidangisiraau 'ini'i ora-ora'a adaa'i.

Ringe ana'ia Moses *(Law of Moses)* Na'i Baebol, na'i 'oha nara 'unuai Ringe ana'ia Moses, ai'a do naia moi ta'i tangahurui ha'atora. Ra 'adoma'ini'i mwani maho nara awa na'i rima buka na 'ia Moses 'a usu'i. Naasi Jenesis, Eksodas, Levitikas, Nambas mana Diutronomi. 'I buka 'isi ra honu 'ini'i mwani ringeringe mana mwani ha'atora he'ite'i hairiu na 'ia God na nuga'i tanaraaui Jiu.

Rongoiusuri *(Disciple)* 'Iraaui nei narau suria Jisas marau bahurongo'i ha'atee ana'i marau araisuri'i, ra 'unuraau 'ini'i rongoiusuri ana'i a Jisas.

Rongo 'ini bredi nara ai'a dorari'i 'iniai draebam *(Feast of unleavened bread)*

Ni rongosi ra ha'ato'oa suriai biu dangi na'i moi murinai Rongo 'anai 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau. Suriai biu dangi, 'iraaui Jiu rau ngaa'i moi bredi nara ai'a dorari'i beiai draebam. Naasi herehere adaau 'anai 'adoma'i aho'isiai 'oha na wauwa adaa'i ra hora hura'a baaniai Ijip. Na'i 'ohasi ra here ha'a-osaosa di'u, naasi tarana nara ai'a to'o madoraa 'inia 'anai dorari'i 'ini'i bredi adaa'i 'iniai draebam.

Rongo nara 'unua 'iniai Pentikos *(Festival of Pentecost)* Ni 'ado'ado 'anai Pentikos naasi rima tangahuru. 'Iraaui Jiu rau ha'ato'oai Rongo i Pentikos rima tangahuru i dangi murinai taraawa'anai Rongo 'anai 'adoma'i aho'isiai Roho Aharau. Rau ha'ato'oa na'i madoraa 'anai tarag-oni'i wiit na'i hura i Mei. Ni Hi'ona Maea 'a dio mai ma sirihiraaui sae hinihini na'i 'oha nara ha'ato'oai Rongo i Pentikos. Tarana naasi na-gaugu 'unua 'iniai dangisi 'iniai dangi Pentikos.

Rongo ni Roho Aharau *(Passover festival)* Ni Rongo ni Roho Aharau 'a ororiu di'u tanaraaui Jiu. 'I rongosi 'a waiwai ta'i sade mara haua 'ado harisi. Mana rongo naasi 'e rongo na 'iraaui Jiu rau 'adoma'i aho'isiai 'oha na 'iraaui wauwa adaa'i ra tau'aro 'onaai slev na'i Ijip tari 'oha na 'ia Moses 'a wairaau hura'a.

Na'i 'ohasi, 'ia God 'a ha'abasuraau do 'ai ha'ataaria mai enjel ana 'anai ngahui'i gare mwane hutai na'o suri'i 'ado ruma. Ma'ata, 'a 'unua tanaraaui Jiu do rai ngahui'i tara'i garei siip marai more'i bwaudi maraaruma adaa'i 'ini'i 'abudi. Rai haua o'asi, neina na'i 'oha nai boi enjel ni heingahu maai 'omesiai 'abu na'i maraaruma, 'ai roho aharau moi baaniai rumasi.

Taraawa'a na'i 'ohasi, suri'i 'ado ruma adaa'i Jiu ra ngahui'i garei siip marau ha'amatota'i 'anai ngaa'i suri'i 'ado 'oha narau ha'ato'oai Rongo ni Roho Aharau.

Ruma Maea ana God *(Temple of God)* 'Iraaui Jiu rau to'oraa moi ta'i Ruma Maea. Naasi ruma nara 'unua 'iniai Ruma Maea ana God. 'I ruma maeasi 'ia Mwaeraha Solomon na tagoraa ma awa na'i Jerusalem. Naasi 'etanai Ruma Maea nara tagoraa. Na mwani mareho maea nara awa na'i Ruma Saira ana God, ra ru'u'i hako 'ari na'i Ruma Maea anasia God.

Taraawa'a na'i 'ohasi, 'iraaui Jiu rau matai haa'i ho'asi adaa'i moi na'i rumasi, 'agu bwa'i do ta dora he'ete'i ro'u. Naasi, na'i 'oha narau ha'ato'o'i dangi ororiu adaa'i ma'ua rongo adaa'i, 'iraaui Jiu rau hano 'anai 'ari na'i Jerusalem.

'Oha narau awa moi suri'i 'omaa adaa'i, 'iraaui Jiu rau ha'arahesi suri'i ruma nara 'unu'i 'ini'i

ruma ni ha'arahesi (synagogue). Rai 'oha'iniai Usu-usu Maea marai sukuru hadahada, ma'ata rau bwa'i matai hauai ho'asi na'iei.

Ruma Saira ana God *(Tabernacle or Tent of God)* Na'i 'oha bwani, na'i 'oha na 'iraaui Jiu ra hano hairiu na'i dora mangasara, 'ia God 'a 'unua tanaa Moses 'anai tagoraa ta ruma saira tanaa. Ma 'unu ha'agorohia tanaa i 'ome he'ua nai haua i ruma sairasi. 'A 'unua tanaa do 'ai tagorahia 'iniai bwana 'ome goro mana uriuri mwamwaa. Rumasi rai matai rahia dio moi neina rai matai wawaa hairiu moi 'ari suri'i dora narai 'ari suri'i. 'Oha narai 'ariwou ta dora narai 'adoma'iniai gere awa na'iei, marau ha'a-urasia ga'u marau mamaronga'iniai Bakosi ni Duruduru na'i rarona.

Na'i raronai ahii nara nunuga iei Bakosi naasi, 'e ahii na maea di'u. Na'i ro'u i rumasi na 'iraaui noni ra matai waa'i mai taha narau wate'i tanaa God mana Piriisi 'ai ho'asi 'ini'i tanaa God. Naasi taha narau haua moe'a 'ari tari 'oha na 'ia Solomon 'a ha'a-urasiai Ruma Maea ana God (Temple) na'i Jerusalem.

Sadiusi *(Sadducees)* 'Iraaui Sadiusi 'e ruruhai sae toto'ora beiraaui Jiu. 'Iraau rau hinihinia do 'iraaui sae rau ga'i araisuri'i moi ringe ana'ia Moses, ma'ata ra ga'i bwa'i araisuri'i ringe na 'iraaui sae moi naragu a'oi'i moi wou na'i muri. Suriai o'asi ana narau matai heita'ia tarau 'inia beiraaui Farisei. Tara'i hinihinidaa'i ra gere hehe'ete'i ro'u baaniraau i Farisei. 'Iraau Farisei rau hinihinia do 'iraaui sae rai suruta'e aho'i murinai mae narai haa'i. 'Iraaui Sadiusi rau ai'a hinihini o'asi.

Taroha Goro *(Gospel)* Na'i Baebol, 'oha nara 'unuai Taroha Goro, ra ai'a minimuai hai taroho

goro ana Matiu mea Mak mea Luk mea Jon. Ni Taroha Goro, naasi taroha na 'ia God na haua tanaraaui noni. Ni tarohasi, do 'ia God 'a ha'ataaria mai Garena na'i marewana 'anai ha'atahiraaui noni baaniai ha'amama'ai nara ga'i daua 'ini'i ora-ora'a adaa'i.

Usu-usu Maea *(Scripture)* Na'i Baebol, na'i 'oha nara hadanga'iniai Usu-usu Maea, ra min-imu'i mwani buka na'i Buka Duruduru Bwani, taraawa'a na'i Jenesis 'ari tari na'i Malakae. Na'i madoraa adaaui Ha'ataari, na mwani buka nara awa na'i Buka Duruduru Haoru (New Testament) na'i 'ohanisi, ra ai'a nuga goni'i mau 'onaai ta'i buka. Naasi, na'i 'oha nara hadanga'iniai Usu-usu Maea, ra hadanga'iniai Buka Duruduru Bwani. Ma'ata na'i 'ohanisi, na'i 'oha nagau hadanga'iniai Usu-usu Maea, gau 'adoma'ini'i mwani buka hako na'i raronai Baebol.

Taroha Goro mana Usuusu Maea
The New Testament in the Arosi language of the Solomon Islands
Niu Testament long langguis Arosi

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arosi

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023
444a3934-0a25-5ce9-b53e-5049851eb3b5